

valtiovarainministerio@vm.fi
minna.ojala@vm.fi

Valtiovarainministeriö
PL 28
00023 Valtioneuvosto

VMO 18:00/2016

10.03.2016

Hankkeen VMO18:00/2016 lausunto Asianumero, HE-luonnos 16.2.2016/M.O.

**ALGARVEN SUOMI-SEURAN LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI
PORTUGALIN KANSSA TEHDYN VEROSOPIMUKSEN IRTISANOMISESTA**

Valtiovarainministeriö on pyytänyt Algarven Suomi-Seuralta lausuntoa koskien luonnosta hallituksen esitykseksi Suomen Portugalin kanssa tekemän verosopimuksen irtisanomisesta. Pyydettyä lausuntona esitämme kunnioittavasti seuraavaa.

Algarven Suomi-seura haluaa lausunnossaan kiinnittää huomiota erityisesti seuraaviin Suomen ja Portugalin välisen verosopimuksen irtisanomisen mukanaan tuomiin seikkoihin:

1. Yleistä

2. Sopimuksen irtisanominen aiheuttaisi vakavasti EU:n vapaata liikkuvuutta rajoittavia tilanteita

3. Eläkemaksujen vähennyskelpoisuus ei anna Suomelle oikeutta verottaa eläketuloja, eläkkeensaajat eivät ole hyötäneet eläkemaksujen vähennysoikeudesta

4. Sopimuksettoman tilan ongelmat

4.1. Kaksinkertaisen verotuksen tilanteet yleisesti

4.2 Suomesta Portugaliin muuttaneet eläkeläiset

4.2.1 Portugalissa ennen vuotta 2013 asuneet

4.2.2 RNH statuksen saaneet

4.3 Yritysten liikkuva työvoima

4.4 Yritykset ja sijoittajat

5. Irtisanomisen poliittiset ja taloudelliset vaikutukset, varsinkin kun sopimuksen irtisanomisen fiskaalinen vaikutus Suomelle on kovin vähäinen

6. Onko Portugalissa voimassa oleva mm eläkeläisille verovapauden tarjoava laki osa Portugalin EU-tukipakettia?

7. Suomessa sijaitsevasta omaisuudesta saadun tulon verottaminen

8. Mikäli Suomi kuitenkin irtisanoisi Portugalin ja Suomen välisen verosopimuksen tulisi ainakin tietyt keskeiset seikat turvata joko pitkällä irtisanomisajalla/ylimenokaudella ja/tai uudella verosopimuksella tai Suomen kansallisella lailla

1. Hallituksen esitysluonnoksesta yleisesti

- keskeisin syy näyttäisi olevan eläkkeiden verotus

Esitysluonnoksen ”Esityksen pääasiallinen sisältö”- ja ”Yleisperustelut”- osioissa kuvataan Suomen ja Portugalin välisen verosopimuksen (SopS 26 ja 27/1971) irtisanomishankkeen tosiasiallinen syy varsin yksiselitteisesti viittaamalla toistuvasti eläkkeiden verottamista koskeviin sopimusmääräyksiin ja siihen, että sopimus rajoittaa Suomen oikeutta verottaa Suomesta Portugaliin maksettuja (yksityissektorin) eläkkeitä. Se ei lausuntoluonnoksen mukaan ”vastaa Suomen nykyistä verosopimuspolitiikkaa”. Yksinomaan tästä Suomen kokonaisverokertymän kannalta vähäpätöisestä syystä synnytetyn muutostarpeen varjoon jätetään esitysluonnoksessa suurelta osin ne merkittävät haittavaikutukset, joita verosopimuksen lakkaamisella olisi maiden keskinäisiin taloudellisiin ja poliittisiin suhteisiin. Ne haitat eivät rajoittuisi koskemaan vain Portugaliin tai Suomeen toisesta maasta muuttaneita eläkeläisiä, vaan ulottuisivat maiden rajojen yli toimivien yritysten toimintaan, maasta toiseen siirtyviin työntekijöihin ja rajat ylittävään sijoitustoimintaan. Nämä muutokset ja niiden seuraukset sivuutetaan esitysluonnoksessa lähes kokonaan. Se, että nykyisin voimassa olevat EU-säännökset, kuten emo-tytäryhtiödirektiivi ja korko-rojaltidirektiivi, rajoittavat verosopimuksen mahdollisen lakkaamisen yrityskonserneille aiheuttamia haittavaikutuksia joiltakin osin ja tietyin edellytyksin, ei poista sitä tosiasiaa, että verosopimuksen poistuminen maiden väliltä aiheuttaa monilta muilta osin kaksinkertaisen verotuksen riskin sekä muutoinkin huomattavia taloudellisia ja käytännöllisiä haittavaikutuksia niin yksityishenkilöille kuin yrityksillekin.

Suomen valtio kertoo käyneensä neuvotteluja Portugalin kanssa verosopimuksen uudistamisesta. Portugalin näkemyksiä asiasta ei ole esitetty ollenkaan.

2. Verosopimuksen irtisanominen aiheuttaisi vakavasti EU:n vapaata liikkuvuutta rajoittavia tilanteita

Yleisesti voidaan todeta, että irtisanomalla verosopimuksen Suomi tulisi toimineeksi räikeästi vastoin EU:n keskeisimpiä peruspilareita eli henkilöiden, omaisuuden, palvelujen ja pääoman vapaata liikkuvuutta sekä yritysten sijoittautumisvapautta. Viittaamme esitysluonnoksen kohtaan ”Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset”.

Jos Suomi irtisanoisi Portugalin kanssa voimassa olevan verosopimuksen eikä uutta sopimusta olisi, joutuisivat ainakin kaikki ennen vuotta 2013 Portugaliin muuttaneet suomalaiset yksityissektorilta eläkettä saavat ja veronsa nyt täysimääräisesti Portugaliin maksavat kahdenkertaisen verotuksen riskin alaisiksi. Näille henkilöille jäisi suuri riski siitä, että sekä Suomi että Portugal verottaisivat heitä kansallisten verosääntöjensä nojalla. Kumpikaan maa ei voimassa olevan sisäisen lainsäädäntönsä puitteissa saa tuota riskiä kokonaan poistetuksi. Kukaan yksityishenkilö ei voi ottaa riskiä verojen maksuvelvollisuudesta kahteen maahan. Jos Suomella ja Portugalilla ei olisi verosopimusta se johtaisi siihen, että Portugalissa nyt veronsa maksavat suomalaiset pakotettaisiin muuttamaan pois Portugalista, jotta kahdenkertaisen verotuksen riski poistuisi. Tällainen tilanne loukkaisi räikeästi EU:n vapaan liikkuvuuden periaatetta.

Tilanne tulisi johtamaan myös siihen, että yksittäiset kansalaiset joutuisivat hakemaan omille oikeuksilleen ratkaisut molempien maiden viranomaisilta ja kansallisilta tuomioistuimilta ja lopulta ehkä EU-tuomioistuimesta. Näin kohtuuttomaan tilanteeseen ei fiskaalisesti vähäpätöisellä ja poliittisestikin hankalalla päätöksellä tule yksittäistä kansalaista asettaa.

EU-komissio teki vuonna 2014 kohdennetun aloitteen, jossa tarkastellaan jäsenvaltioiden verosäännöksiä sen varmistamiseksi, etteivät ne syrji liikkuvia EU:n kansalaisia. Tarkastelun kohteena ovat sekä työssäkäyvät henkilöt (palkkatyöntekijät ja itsenäiset ammatinharjoittajat) että työelämän ulkopuolella olevat (eläkkeensaajat). Aloite täydentää aiempaa hanketta, jossa tarkasteltiin rajojen yli työskentelevien henkilöiden verotusta ([IP/12/340](#)).

Aloitteen mukaan työntekijöiden liikkuvuutta pidetään yhtenä keskeisenä mahdollisuutena lisätä kasvua ja työllisyyttä Euroopassa. EU:n vanhoissa 15 jäsenmaassa (EU15) bruttokansantuotteen arvioidaan kasvaneen lähes yhden prosentin pitkällä aikavälillä laajentumisen jälkeisen liikkuvuuden seurauksena (2004–2009) ja veroesteet ovat edelleen yksi suurimpia syitä siihen, että EU:n kansalaiset eivät lähde kotimaastaan etsimään työtä toisesta jäsenvaltiosta. Veroesteitä voi ilmetä kotimaassa tai uudessa asuinmaassa.

Komission aloitteessa tarkastellaan ja arvioidaan sitä, kohdistuuko liikkuviin, muualla kuin kotimaassa asuviin EU:n kansalaisiin raskaampi verotus. Näin voi tapahtua kotimaassa tai muuton kohdemaassa EU:n jäsenvaltioissa. Komission aloitteen mukaan:

” Kansalaisille voi aiheutua verohaittoja,

- jotka johtuvat henkilön investointien tai omaisuuden sijainnista, veronmaksajan itsensä sijainnista tai veronmaksajan asuinpaikan muutoksesta,
- jotka kohdistuvat henkilön maksamiin eläkemaksuihin, eläkkeen saantiin tai eläkkeen ja henkivakuutus pääoman siirtämiseen,
- jotka kohdistuvat henkilön toisessa jäsenmaassa toteuttamaan yritystoimintaan tai kyseisen toiminnan siirtämiseen toiseen jäsenmaahan,
- jotka johtuvat tiettyjen verovähennysten tai veroetujen epäämisestä,
- jotka kohdistuvat henkilölle kertyneeseen varallisuuteen.

Komissio tarkastelee tilannetta EU:n eri kansalaisryhmien, kuten palkkatyöntekijöiden, itsenäisten ammatinharjoittajien ja eläkkeensaajien osalta. Oikeus asua ja työskennellä missä tahansa EU-maassa on Euroopan kansalaisten perusoikeus ja keskeinen väline kehitettäessä Euroopan laajuisia työmarkkinoita. Komissio pyrkii jäsenvaltioiden kanssa helpottamaan työntekijöiden vapaata liikkuvuutta (esim. komission ehdotus Euroopan laajuisen EURES-työnhakuverkoston parantamiseksi [IP/14/26](#), [MEMO/14/22](#), [MEMO/14/23](#)) sekä varmistamaan, että muussa kuin kotijäsenvaltiossaan asuvia työntekijöitä ja EU:n kansalaisia kohdellaan samoin kuin asuinmaan omia kansalaisia ja että heillä on samat veroedut kuin kotimaisilla työntekijöillä.”

Hallituksen esitysluonnos on mitä räikeimmässä ristiriidassa näiden EU:n tavoitteiden kanssa.

3. Eläkemaksujen vähennyskelpoisuus ei anna Suomelle oikeutta verottaa eläketuloja ulkomailla, eläkkeensaajat eivät ole hyötäneet eläkemaksujen vähennysoikeudesta

Suomesta Portugaliin maksettavien eläkkeiden verotusta Suomessa perustellaan esitysluonnoksen yleisperusteluissa (kohta 1 ”Nykytila”) sillä, että eläkemaksut ovat olleet vähennyskelpoisia Suomen verotuksessa. Tätä perustelua Suomi on menestyksellä käyttänyt useiden uudempien verosopimusten yhteydessä, joissa Suomelle on annettu verotusoikeus Suomen sosiaaliturvaa koskevan lainsäädännön mukaan maksettaviin eläkkeisiin. Tämä perustuneen pitkälti siihen, ettei Suomen erikoislaatuista työeläkejärjestelmää (jota hoitavat yksityiset työeläkeyhtiöt täysin valtiosta irrallaan) juurikaan Suomen ulkopuolella ymmärretä ja verosopimustaan muuttaneilta valtioilta lieneekin jäänyt huomaamatta se, että

suomalaiset eläkeläiset eivät ole hyötynet eläkemaksujen verovähennysoikeudesta. Tosiasia näet on, että työntekijän oikeus vähentää maksamansa työeläkemaksut verotuksessaan on täysin näennäinen ja vetoaminen siihen harhaanjohtavaa. Todellisuudessa työntekijä ei saa lainkaan hyväkseen maksamiaan työeläkemaksuja, koska ne vähennetään 100 %:sti siitä palkasta, jonka perusteella hänen tulevaa TyEL-eläkettään kerrytetään.

Työntekijä saa siis kyllä verotuksessa näennäisesti hyväkseen oman marginaaliveroprosenttinsa mukaisen vähennyksen maksamastaan työeläkemaksusta (tulotasosta riippuen yleensä n. 15-50 %), mutta samalla menettää lopullisessa eläkkeessään koko maksamansa työeläkemaksun. Tällä hetkellä yli 53-vuotiaan oma työeläkemaksuosuus on 7,20 % hänen palkastaan (luku on vaihdellut eri aikoina). Koko tämän maksuosuuden verran hänen palkastaan jää eläkettä kertymättä hänen koko työuransa ajan, vaikka hän on maksanut vastaavan työeläkemaksun (vaikkakin marginaaliveroprosentilla "alennettuna"). Työuran pituudesta riippuen menetetty eläkesumma moninkertaistuu, kun menetetyn eläkkeen määrää laskettaessa otetaan huomioon TyEL-perustekorona (v 2016 alkaen vakuutusmaksukorona) kumulatiivinen vaikutus lopulliseen eläkkeeseen. Eläkemaksun verovähennysoikeus on siis todella keho peruste sille, että Suomen pitäisi saada eläkeläisen menettämän eläkeoikeuden lisäksi vielä verottaa häntä koko muuten kertyneestä eläkkeestä. Työnantajan maksamien eläkemaksujen osalta (nykyisin vajaa 18 % palkasta) työnantajan hyväksi tulevan verovähennysoikeus ei ole tässä yhteydessä edes relevantti, mutta senkin vaikutus on tietenkin vain yhteisöveron määrä, eli 20 % työnantajan maksamista maksuista- ja sekin sillä edellytyksellä, että työnantajan toiminnan tulos edellyttää veron maksua. Työnantajan aikanaan mahdollisesti saama 20 %:n verohyöty ei anna mitenkään Suomelle oikeutta vaatia eläkkeellä olevalta usein jopa yli 50 % määräistä veroa työnantajan aikanaan mahdollisesti saamasta verohyödystä.

Työntekijä menettää eläkkeen pienenemisen johdosta kokonaan ja lopullisesti kerran saamansa verovähennyksen ja pienentyneenä eläkkeenä paljon enemmän. Työuran aikana kertyneen, mutta sen jälkeen maksettavan tulon kahlitseminen Suomeen ei ole oikeutettua. Verotuksen yleinen peruste on osallistua sen yhteiskunnan kustannuksiin, jossa kulloinkin asutaan. Miksi suomalaisten eläkeläisten osalta tätä periaatetta pitäisi rikkoa?

4. Sopimuksettoman tilan ongelmat

4.1 Kaksinkertaisen verotuksen tilanteista yleensä

Esitysluonnoksessa kaksinkertaisen verotuksen syntyminen tunnustetaan kohdassa 3 "Esityksen taloudelliset vaikutukset" aivan viimeisessä kappaleessa, mutta siinäkin kierrellen: " Myös Portugalista Suomeen maksettujen suoritusten verotus voi kiristyä. Kaksinkertainen verotus poistetaan menetelmälain nojalla myös sopimuksettomassa tilanteessa, mutta vain valtionveron osalta. Portugalissa mahdollisesti maksettavaksi tulevat muut kuin valtiolle kannetta-vat verot jäävät hyvittämättä. Lisäksi verosopimus ei enää rajoita Portugalissa perittävien verojen enimmäismäärää, joten verot voivat, riippuen Portugalin kansallisesta lainsäädännöstä, olla niin korkeita, että osa niistä jää hyvitetävän veron enimmäismäärää koskevan sääntelyn vuoksi hyvittämättä Suomessa." (sic!) Esitysluonnoksessa puhutaan tässä vain Portugalista Suomeen tulevan tulon kaksinkertaisen verotuksen poistamisesta Suomessa. Mainitsematta jää tässä kohtaa kokonaan se Portugalissa asuvien ja/tai siellä työskentelevien kannalta keskeinen seikka, että Portugalin puolestaan noudattaa Suomesta Portugalin tulevien tulojen verottamisessa vain oman sisäisen lainsäädäntönsä

mukaista kaksinkertaisen veron poistomenetelmää, joka ei kaikilta osin vastaa Suomen menettelyä ja johtaa jo senkin vuoksi käytännössä vaikeasti selvitettäviin kaksoisverotusriskeihin Portugalissa asuvien ja/tai toimivien suhteen. EY-lainsäädäntöön ei sisälly kaksinkertaisen verotuksen poistamismenetelmiä ja jääminen pelkästään EU-sopimuksen yleisen syrjintäkiellon varaan tarkoittaa yksityishenkilöille ja pienille/keskisuurille yrityksille tosiasiaa käytännöllistä ja taloudellista mahdottomuutta puolustaa etujaan kaksinkertaista verotusta vastaan kahden eri maan viranomaisissa ja oikeuslaitoksissa.

Verosopimuksen 21. artikla: Tämän sopimusmääräyksen poistuttua alkaa villi länsi. Kumpikin valtio verottaa tällaisia ” muita tuloja”, mitä ne sitten ovatkaan, oman sisäisen lainsäädäntönsä mukaisesti. Kaksinkertaista verotusta tuskin voidaan välttää.

Verosopimuksen 23. artikla: Varsinainen totuus tulee esille tässä kohdassa. Kun verosopimuksella ei enää säädellä kaksinkertaisen verotuksen poistamista, kumpikin maa tekee sen oman (todennäköisesti ainakin joiltakin osin keskenään ristiriitaisen) sisäisen lainsäädäntönsä mukaan. Tämä tulee johtamaan väistämättä syntyvissä kaksinkertaisen verotuksen tilanteissa erittäin hankalasti ratkaistaviin, monimutkaisiin ristiriitoihin, joista yksittäisen verovelvollisen on vaikea – lähes mahdoton – selvittää. Muutosvaatimusten ajaminen viranomaisissa ja tuomioistuimissa molemmissa maissa ja mahdollisesti myös EU-tuomioistuimissa asettaa verovelvollisen täysin kohtuuttomaan asemaan.

Mikä voisi olla ristiriitaisempaa sen tosiasian kanssa, että ”...kansalaisten ja yritysten toiminta on entistä kansainvälisempää”, kuten esitysluonnoksessakin erityisesti todetaan.

4.2. Suomesta muuttaneet eläkeläiset

Lainsäädännön ja valtioiden välisten sopimusten tulee olla niin ennustettavia ja vakaita, että äkkinäiset muutokset eivät johda yksittäisen kansalaisen kannalta kohtuuttomiin taloudellisiin seurauksiin. Tähän peruseriaatteeeseen ja EU:n vapaaseen liikkuvuuteen nojaten suomalaiset eläkeläiset ovat tehneet ja jatkossakin tekevät asuinpaikkansa valinnan ja muuttopäätöksensä. Portugaliin pysyväksi asukkaiksi muuttaneille on tällä hetkellä tietyt perussäännöt Suomen ja Portugalin verotuskäytännöissä. Niiden noudattaminen merkitsee esimerkiksi asunnosta luopumista Suomessa ja pysyvän asunnon hankkimista Portugalista. Kyseiset päätökset ovat yksityishenkilön elämän ja talouden kaikkein merkittävimpiä päätöksiä. Tällaisiin seikkoihin vaikuttavan verotuskäytännön muutoksissa onkin huomioitava pitkäjänteisyys ja riittävän pitkät siirtymäsäännökset.

4.2.1 Portugalissa ennen vuotta 2013 asuneet

Kuten jo edellä olemme todenneet, jos Suomi irtisanoisi Portugalin kanssa voimassa olevan verosopimuksen eikä uutta sopimusta olisi, joutuisivat ainakin kaikki ennen vuotta 2013 Portugaliin muuttaneet suomalaiset yksityissektorilta eläkettä saavat ja veronsa nyt täysimääräisesti Portugaliin maksavat kahdenkertaisen verotuksen riskin alaisiksi. Näille henkilöille jäisi suuri riski siitä, että sekä Suomi että Portugal verottaisivat heitä kansallisten verosääntöjensä nojalla eikä kaksinkertaista verotusta voisi kokonaan poistaa. Kun kukaan yksityishenkilö ei voi ottaa riskiä verojen maksuvelvollisuudesta kahteen maahan, tulisi verosopimuksen voimassaolon päättyminen johtamaan siihen, että Portugalissa nyt veronsa normaalisti maksavat suomalaiset pakotettaisiin muuttamaan pois Portugalista, jotta

kahdenkertaisen verotuksen riski poistuisi. Tällainen tilanne loukkaisi räikeästi EU:n vapaan liikkuvuuden periaatetta.

Ennen vuotta 2013 muuttaneet muodostavat tällä hetkellä valtaosan kaikista Portugalissa asuvista suomalaiseläkeläisistä.

4.2.2 RNH statuksen saaneet

Vuoden 2013 aikana tai sen jälkeen Portugaliin muuttaneet ovat voineet saada ns. RNH-statuksen, jonka mukaan Portugal ei tule heiltä seuraavan 10 vuoden aikana perimään veroja yksityisen sektorin eläkkeistä. Tänä aikana muuttaneet ovat Suomen verottajan tulkinnoista johtuen joutuneet luopuneet ainakin Suomessa olevasta kodistaan ja osa muistakin siteistään Suomeen. Valtaosa muuttajista on keskisuurta tai pientä eläkettä saavia, jotka haluavat viettää elämänsä loppupuolen vuodet ilmastoltaan miellyttävissä olosuhteissa. Nämä henkilöt ovat tehneet yksityishenkilöinä taloutensa kannalta erittäin merkittäviä ratkaisuja. Portugalin juuri tähän ryhmään kuuluville muuttajille tarjoama edullinen asema lienee nyt keskeisin syy Suomen voimakkaaseen haluun irtisanoa verosopimus tai muuttaa sitä.

EU on itsenäisten valtioiden liitto. Liittyessään EU:hun Suomi on hyväksynyt altistumisen kilpailulle niin hintojen, ilmaston olosuhteiden kuin verotuksenkin osalta EU-maiden välillä. Vuoden 2014 lopun luvuilla tarkasteltuna RNH-statuksen mukaisen verohuojennusmahdollisuuden piiriin kuuluvien muuttajien määrä on ollut 106 henkilöä. Heistäkin osa on muuttanut Portugaliin Espanjasta eikä siis ole maksanut vuosiin verojaan Suomeen. Kaikkien näiden maastamuuttojen fiskaalinen vaikutus on todella vähäinen asia verrattuna kansainvälisen verosopimuksen yksipuolisen irtisanomisen Suomelle aiheuttamiin ongelmiin, taloudellisiin menetyksiin ja poliittiseen maineriskiin.

4.3 yritysten liikkuva työvoima

Verosopimuksen 15. artikla: Työtulon verotukseen verosopimuksen lakkaaminen aiheuttaisi erittäin suuren käytännöllisen ja kaksoisverotuksellisen ongelman, kun 183 päivän mekaanikkosääntöä ei enää olisi. On hämmästyttävää, ettei esitysluonnoksessa oteta tähän merkittävään epäkohtaan mitään kantaa! Se vaikuttaa välittömästi rajojen yli tapahtuvan kaupan ja liiketoiminnan käytännön edellytyksiin sekä ammatti - ja johtohenkilöiden mahdollisuuteen työskennellä työnantajansa lukuun tilapäisesti ulkomailla. Vaikutukset olisivat kaksinkertaisen verotuksen riskin johdosta negatiiviset niin Portugaliin työhön tuleville suomalaisille kuin Suomeen tuleville portugalilaisille sekä heidän työnantajayrityksilleen.

Verosopimuksen 14. artikla: Vapaasta ammatista saatavan tulon verotuksen suhteen on verosopimuksen puuttuessa vastaavanlainen kaksinkertaisen verotuksen riski kuin yritystulon kohdalla (ks. jäljempänä).

4.4 Yritykset ja sijoittajat

Se, että nykyisin voimassa olevat EU-säännökset, kuten emo-tytäryhtiödirektiivi ja korko-rojaltidirektiivi, rajoittavat verosopimuksen mahdollisen lakkaamisen yrittyskonserneille aiheuttamia haittavaikutuksia joiltakin osin ja tietyillä edellytyksillä, ei poista sitä tosiasiaa, että verosopimuksen poistuminen maiden väliltä aiheuttaa monilta muilta osin kaksinkertaisen verotuksen riskin sekä muutoinkin huomattavia taloudellisia ja käytännöllisiä haittavaikutuksia niin yksityishenkilöille kuin yrityksillekin.

Esitysluonnoksen kohdassa Yleisperustelut, alakohta 3 on käsitelty verosopimuksen irtisanomisen taloudellisia vaikutuksia varsin yleisluontoisesti ja vajavaisesti. Esim. osinko-, korko- ja rojalTIMaksujen/-tulojen osalta esitellään vain Suomesta Portugaliin tehtyjä maksuja, mutta ei käsitellä lainkaan toisen suuntaista liikennettä. Tästä maiden välisten taloussuhteiden kannalta puutteellisesta selvityksestä kuitenkin ilmenee, että ilman verosopimusta Suomen yksityishenkilöiltä (= yksityisiltä sijoittajilta) ja portfoliosijoituksia tekeviltä yhteisöiltä perimä osinko- ja rojalTitulon lähdevero nousisi kaksin- tai kolminkertaiseksi. Tämä ei tietenkään voi olla vaikuttamatta Suomen tulevaan asemaan sijoituskohteena. Suomen verokertymään vaikutus tuskin olisi suuri ja pitkällä tähtäyksellä se olisi todennäköisesti negatiivinen.

Verosopimuksen 7. artikla: Verosopimuksen puuttuessa kumpikin maa määrittelee yritystoiminnasta kertyvien tulojen verotuksen oman sisäisen lainsäädäntönsä mukaisesti. Esim. kiinteän toimipaikan merkitys ja määrittelyt ovat eri maissa usein toisistaan poikkeavia. Tämä aiheuttaa ilmeisen riskin kaksinkertaisesta verotuksesta, jota kummankin maan sisäinen lainsäädäntö ei kokonaan poista. Vaikutukset yritystoiminnalle ovat arvaamattomat ja voivat johtaa yritysten sijoittautumispäätösten peruuttamisiin, yritystoiminnan tosiasialliseen rajoittamiseen ja yritysten kilpailukykyyn heikkenemiseen.

Verosopimuksen 8. artikla: Kaksinkertaisen verotuksen riski on vastaavasti erityisen suuri, jos molemmat valtiot alkavat verottaa oman sisäisen lainsäädäntönsä mukaisesti laiva- ja ilmaliikenteen harjoittamisesta saatavaa tuloa.

Verosopimuksen 9. artikla: Siirtohinnoittelun osalta kansainväliset ongelmat ovat yleisestikin ottaen riittävän suuria jo nyt, puhumattakaan siitä tilanteesta, ettei niiden ratkaisukeinoja säädeltäisi edes verosopimuksella. Tällä olisi maiden välisessä, rajat ylittävässä yritystoiminnassa arvaamattomat vaikutukset.

5. Irtisanomisen poliittiset vaikutukset, varsinkin kun sopimuksen irtisanomisen fiskaalinen vaikutus Suomelle on kovin vähäinen

Kuten Professori Marjaana Helminen toteaa 18.2.2016 päivätyssä lausunnossaan, "... sopimuksen irtisanominen on äärimmäinen keino, eikä siihen siksi tulisi ryhtyä kevein perustein. Irtisanominen olisi poliittisesti kiusallista ja irtisanominen välttämättä johtaisi myös kaksinkertaisen verotuksen lisääntymiseen."

Tältä osin Algarven Suomi-Seura yhtyy täysin professori Helmisen lausuntoon. Tätä seikkaa korostaa vielä se, että esitysluonnoksen mukaan Suomi suunnittelee käyttävänsä verosopimuksen irtisanomista painostuskeinona, jolla Portugali saataisiin myöntymään Suomen vaatimiin sopimusmuutoksiin. Yleisperustelujen kohdassa 2 todetaan "Jotta epätydyttävä tila saataisiin päättämään sopimusneuvottelujen lykkääntymisestä huolimatta, esitetään, että Suomi irtisanoo

verosopimuksen. Tarkoituksena on kuitenkin jatkaa neuvotteluja Portugalin kanssa uuden verosopimuksen aikaansaamiseksi”

Tällaista menettelyä on pidettävä EU:n sisäisten ja toisaalta Suomen ja Portugalin kahdenvälisen suhteiden kannalta erittäin kevytmielisenä ja huonosti harkittuna. EU-kumppaneiden piirissä Suomi pääsisi taas kerran esiintymään jonkinlaisena kummajaisena. On muutenkin vaikea nähdä, miten kiristykseen turvautuminen parantaisi sopimusneuvottelujen ilmapiiriä ja sovinnon edellytyksiä.

Esitysluonnoksen yleisperustelujen kohta 3 ”Esityksen taloudelliset vaikutukset” osoittaa, että tällaista välitöntä pakottavaa muutostarvetta ei Suomen verokertymän ja valtiontalouden kannalta edes todellisuudessa ole. Suunnitellun toimenpiteen varsinaisena kohteena olevien Portugalin maksettavien eläkkeiden osalta Suomen ajaman sopimusmuutoksen ja/tai verosopimuksen irtisanomisen verotuottovaikutus arvioidaan esitysluonnoksessa 1-3 miljoonaksi euroksi vuodessa, kun Suomen koko verokertymä vuonna 2014 oli yhteensä noin 90 000 miljoonaa euroa. Verosopimuksen irtisanominen olisikin täysin suhteeton keino näin mitättömän ”ongelman” korjaamiseksi.

6. Onko Portugalissa voimassa oleva mm eläkeläisille verovapauden tarjoava laki osa Portugalin EU-tukipakettia?

On esitetty väitteitä, siitä että Portugalissa voimassa oleva Laki No20/2012.14.5.2012, jonka nojalla Suomesta ja muualta muuttaneet eläkeläiset voivat saada Portugalin ulkopuolisten eläketulojensa osalta 10 vuoden verovapauden ja joka takaa merkittäviä veroetuja myös mm Portugalin muuttaville korkeasti koulutetuille ammattilaisille ja suuria sijoituksia maahan tekeville, olisi osa Suomenkin hyväksymää EU:n Portugalille laatimaa taloudellista tukipakettia. Suomi haluaa nyt irtisanoa verosopimuksen lähinnä siksi, että em Portugalissa voimassa oleva laki tekee maasta kuluttajille attraktiivisen. Jos väite lain kuulumisesta em tukipakettiin on paikkansa pitävä, tulisi Suomi nykyisen verosopimuksen irtisanoessaan rikkoneeksi myös jo kerran Portugalin tueksi hyväksymäänsä tukipakettia.

7. Suomessa sijaitsevasta omaisuudesta saadun tulon verottaminen

Eläkkeiden verotuksen lisäksi erityisenä perusteluna verosopimuksen muuttamiselle/irtisanomiselle esitetään luonnoksessa myös se, ettei Suomi nykyisen verosopimuksen mukaan voi verottaa Suomessa sijaitsevan osakehuoneiston myynnistä saatavaa myyntivoittoa eikä sellaisen huoneiston vuokraamisesta kertyvää vuokratuloa. Samaan hengenvetoon kuitenkin annetaan ymmärtää (aivan oikein), että niiden verotuottovaikutus on niin vähäinen, ettei sitä edes voi arvioida. Vähäisen merkityksensä vuoksi ei tälläkään perusteella tulisi kansainvälistä kahdenkeskistä verosopimusta irtisanoa.

8. Mikäli Suomi kuitenkin irtisanoisi Portugalin ja Suomen välisen verosopimuksen, tulisi ainakin tietyt keskeiset seikat turvata pitkällä irtisanomisajalla/ylimenokaudella, uudella verosopimuksella ja/tai Suomen kansallisella lailla :

Mielestämme osapuolten tulee verosopimuksen irtisanomisen sijaan jatkaa edelleen neuvotteluja ja pyrkiä saavuttamaan yhteisymmärrys verosopimukseen aivan välttämättä tarvittavista muutoksista. Missään olosuhteissa Suomen kansalaisia ei saa jättää kahdenkertaisen verotuksen armoille oman onnensa nojaan, varsinkin kun Portugalissa asuvien suomalaisten enemmistö kuuluu tähän joukkoon (muuttaneet ennen vuotta 2013). Verosopimuksen irtisanomista mielekkäämpi keino on siis pyrkiä muuttamaan verosopimusta. Tässä yhteydessä on syytä ottaa huomioon ainakin seuraavat keskeiset seikat ja ratkaisuvaihtoehdot:

- a) Katsomme, että Suomen kansalainen on oikeutettu luottamaan niin lainsäädännön kuin kansainvälisten sopimustenkin ennustettavuuteen. EU:n vapaan liikkuvuuden periaatteen vallitessa Portugaliin muuttaneet ovat Suomen verohallinnon noudattamien verotuskäytäntöjen vuoksi joutuneet luopumaan mm Suomessa sijaitsevasta kodistaan ja muutenkin tehneet henkilökohtaisessa elämässään ja taloudessaan erittäin merkittäviä ratkaisuja. Katsomme, että verosopimuksen irtisanominen ja/tai muutettu sopimus voisi astua voimaan ainakin Portugalissa jo asuvien henkilöiden eläketulojen osalta ainoastaan pitkän ylimenoajan jälkeen. Edelleen katsomme, että Portugalin valtion kanssa RNH-statuksesta sopimuksen tehneiden jo Portugaliin muuttaneiden osalta tämän ylimenoajan tulisi olla vähintään 10 vuotta verosopimuksen irtisanomisesta ja/tai uuden verosopimuksen voimaantulosta.

Esimerkiksi, kun Tanska (erittäin poikkeuksellisesti) irtisanoi verosopimuksensa Espanjan kanssa vuonna 1999, irtisanominen astui voimaan 10 vuoden irtisanomisajalla vasta 1.1.2009. Vastaavalla tavalla Tanska menetteli irtisanoessaan verosopimuksensa Portugalin kanssa vuonna 1994. Tanskan Portugalin kanssa solmima uusi verosopimus astui voimaan 1.1.2003.

- b) Mahdolliseen uuteen tai muutettuun verosopimukseen voitaisiin eräitä Suomen solmimia muita verosopimuksia mukaillen ottaa lähdeveroa vastaava katto (esim. 20%) maksajavaltion verotusoikeudelle, joka voi koskea sekä eläketuloja että ansiotuloja.
- c) Tai, jos verosopimus irtisanottaisiin tai sitä muuten muutettaisiin, Suomi voisi muuttaa myös sisäistä verolainsäädäntöään esimerkiksi Ruotsin ja Norjan malliin niin, että kaikille Suomesta ulkomaille maksettaville eläkkeille määrättäisiin yksinomainen ja lopullinen lähdevero. Ruotsissa se on 20 %, Norjassa 15 %.

Näillä tavoilla voitaisiin välttää nyt syntymässä oleva verovelvollisten kannalta täysin kohtuuton tilanne (tai ainakin rajoittaa sen vaikutuksia). Sellaisen tilanteen syntyminen ei tosiasiassa voi olla edes Suomen taloudellisten kokonaisuutena mukainen.

Portimao, 10.03.2016

Algarven Suomi-Seura
Johtokunta

Pekka Lehtikari